

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU – 4101-28-01/12

P/12/186

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/12/186 - Poszukiwanie, wydobywanie i zagospodarowanie gazu łupkowego
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
<i>Kontroler</i>	Mirosław Bortacki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83687 z dnia 05.11.2012 r., nr 83713 z dnia 04.12.2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie, ul. Magnoliowa 2, 20-143 Lublin.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Stanisław Kurek, Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Lublinie. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Okręgowego Urzędu Górniczego (dalej OUG) w zakresie zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych oraz prowadzenia kontroli u przedsiębiorców poszukujących i rozpoznających złoża gazu łupkowego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Dyrektor OUG w Lublinie terminowo zatwierdzał plany ruchu zakładów górniczych poszukujących i rozpoznających złoża gazu łupkowego. Rzetelnie sprawował nadzór i kontrolę w zakresie wywiązywania się podmiotów gospodarczych zajmujących się poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż gazu łupkowego, z obowiązków wynikających z planów ruchu zakładu górniczego oraz w zakresie ochrony środowiska. Terminowo załatwiano skargi i wnioski wpływające do OUG, w zakresie poszukiwań gazu łupkowego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1 Stopień zaawansowania prac zmierzających do ustalenia wielkości zasobów gazu łupkowego oraz jego zagospodarowania

1.1 Struktura organizacyjna obowiązująca w OUG oraz stan zatrudnienia

Opis stanu faktycznego

Struktura organizacyjna OUG oraz zadania zostały określone w zarządzeniu Nr 18 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 9 listopada 2007 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego okręgowych urzędów górniczych oraz Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych¹ oraz zarządzeniu nr 21 z dnia 13.02.2012 r. Prezesa WUG w sprawie regulaminu organizacyjnego okręgowych urzędów górniczych oraz Specjalistycznego Urzędu Górniczego².

¹ Dz. Urz. WUG z 2010 r. Nr 12 poz. 72 j.t. ze zm.

² Dz. Urz. WUG Nr 49.

W OUG na stanowiskach merytorycznych zatrudniono: dyrektora, jego zastępcę oraz 11 pracowników, dla których opracowano opisy stanowisk pracy oraz zakresy czynności, tj.:

- 1) nadinspektor zakładów górniczych górnictwa odkrywkowego,
- 2) nadinspektor zakładów górniczych d.s. ochrony środowiska,
- 3) nadinspektor zakładów górniczych ds. miernictwa górniczego,
- 4) nadinspektor zakładów górniczych ds. budowlanych,
- 5) nadinspektor zakładów górniczych ds. geologii,
- 6) starszy inspektor zakładów górniczych górnictwa podziemnego i odkrywkowego,
- 7) starszy inspektor zakładów górniczych ds. elektrycznych,
- 8) starszy inspektor zakładów górniczych ds. górnictwa otworowego i wiertnictwa,
- 9) nadinspektor zakładów górniczych d.s. mechanicznych 1,
- 10) nadinspektor zakładów górniczych d.s. mechanicznych 2,
- 11) nadinspektor zakładów górniczych d.s. elektrycznych.

Opisy stanowisk pracy dotyczące działalności OUG w zakresie gazu łupkowego określały wszystkie realizowane zadania, wymagane kompetencje i kwalifikacje oraz zakresy odpowiedzialności.

W strukturze OUG wyznaczono stanowisko nadzoru i kontroli nad ruchem otworowych zakładów górniczych, zakładów prowadzących roboty geologiczne – zwłaszcza wierceń w ramach poszukiwania złóż ropy naftowej, gazu ziemnego i metanu, bezzbiornikowym magazynowaniem substancji oraz składowaniem odpadów, prowadzeniem ruchu zakładów górniczych wykonujących roboty geologiczne zgodnie z ustaleniami koncesji i planu ruchu – w zakresie wynikającym z posiadanej specjalności technicznej (w tym w zakresie poszukiwań i wydobycia gazu z łupków), w celu realizacji zadań organu nadzoru górniczego.

W okresie od 2007 r. do stycznia 2010 r. osobą prowadzącą sprawy dotyczące górnictwa otworowego i wiertnictwa, w tym w zakresie dotyczącym poszukiwania i wydobycia gazu łupkowego był pracownik OUG zatrudniony na stanowisku nadinspektora ds. geologii. Od stycznia 2010 r. sprawami tymi zajmuje się pracownik zatrudniony na stanowisku starszego inspektora zakładów górniczych ds. górnictwa otworowego i wiertnictwa, który odbył dwukrotnie (w latach 2010 - 2012 r.) szkolenia w Wyższym Urzędzie Górniczym w Katowicach w zakresie zagadnień wiertniczych i nadzoru nad działalnością w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu łupkowego.

(dowód: akta kontroli str. 6-15)

Dyrektor OUG w wyjaśnieniach z dnia 14.12.2012 r. napisał, że w latach 2007 - 2012 występowały problemy w OUG w Lublinie z obsadą kadrową na stanowisku związanym z nadzorowaniem górnictwa otworowego i wiertnictwa. Do stycznia 2007 r. zagadnieniami powyższymi zajmował się mgr inż. wiertnik zajmujący stanowisko nadinspektora ds. górnictwa otworowego i wiertnictwa, który przeszedł na emeryturę. W okresie od lutego 2007 r. do stycznia 2010 r. w tut. Urzędzie stanowisko powyższe nie było obsadzone pomimo przeprowadzonych kilkukrotnych naborów kandydatów (brak osób spełniających minimalne wymagania). W okresie tym sprawy dotyczące górnictwa otworowego i wiertnictwa w zakresie zagadnień górnich kierowane były do mgr inż. geologa zatrudnionego na stanowisku nadinspektora ds. geologii. Od stycznia 2010 r. sprawami tymi zajmuje się mgr inż. wiertnik. Powyższe problemy nie miały wpływu na nadzór nad poszukiwaniem gazu łupkowego, ponieważ pierwsze prace w tym zakresie rozpoczęły się w październiku 2010 r. Ponadto w tym okresie nie zanotowano żadnych negatywnych zdarzeń (wypadków podczas wykonywania tych robót, katastrof, skażenia środowiska naturalnego i innych negatywnych zdarzeń).

(dowód: akta kontroli str. 432-435)

1.2. Zatwierdzanie przez OUG planów ruchu

W okresie objętym kontrolą do OUG wpłynęło 10 wniosków o zatwierdzenie planu ruchu z tego jeden wniosek był w trakcie analiz prowadzonych przez pracowników OUG, natomiast Dyrektor OUG zatwierdził 9 planów ruchu zakładów poszukujących i rozpoznających złoża gazu z łupków, t:j.

1. Przedsiębiorca: Exxon Mobil Exploration and Production Poland Sp. z o.o.

Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Krupe -1 dla MND Drillig & Services a.s. Lužice Republika Czeska decyzja znak LUB/0234/89/10/JN z dnia 25.10.2010 r. - koncesja 9/2009/p, miejscowość: Krynica, Gm. Krasnystaw, wiercenie w okresie: grudzień 2009 r. - luty 2010 r., głębokość końcowa - 3806 m, wykonane szczelinowanie w okresie: sierpień – wrzesień 2011 r., wtłoczono płynów: - 2653 m³; odebrano – 1456 m³.

Dyrektor OUG w wyjaśnieniach z dnia 14.12.2012 r. napisał, że *„różnica w objętości płynów wtłoczonych w stosunku do objętości płynów odebranych w otworze Krupe - 1, jak również w każdym innym przypadku wynika z własności górotworu (rodzaju i własności skał budujących skałę zbiornikową i jej zdolności do wytworzenia i utrzymania szczelin, dane literaturowe mówią o 40-60% powrotu płynów szczelinujących). W przypadku otworu Krupe - 1 z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że nastąpiło uwięzienie wtłoczonego płynu poprzez zaciśnięcie skał poddanych zabiegowi szczelinowania. O powyższym świadczy również brak możliwości wtłoczenia do otworu „propantu” w wystarczającej ilości (w trakcie wykonywanego zabiegu), którego zadaniem jest utrzymanie szczelin i zapewnienie dopływu gazu.* (dowód: akta kontroli str. 230,432-435)

W pkt. 12 koncesji nr 9/2009/p z dnia 31.03.2009 r. dla ExxonMobil Poland Sp. z o.o. zobowiązano przedsiębiorcę do prowadzenia prac na terenie objętym niniejszą koncesją zgodnie z decyzją Wójta Gminy Chełm z dnia 16.10.2008 r. znak ROC-7624/18/08 o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Ministerstwo Środowiska nie przekazało do OUG razem z kopią ww. koncesji dla ExxonMobil Poland Sp. z o. o. decyzji Wójta Gminy Chełm o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia . Jak wyjaśnił Dyrektor OUG decyzje koncesyjne przychodzą do tutaj. OUG bez takich załączników (tj. między innymi bez decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia). (dowód: akta kontroli str. 143-146, 432-435)

Jak wyjaśnił w dniu 14.12.2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie, Minister Środowiska nie przekazywał do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie decyzji Wójta Gminy Chełm znak: ROC - 7624/18/08 z dn. 16.10.2008 r. o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. W związku z powyższym Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie nie podejmował żadnych działań w stosunku do ExxonMobil Poland Sp. z o.o. w związku z decyzją Wójta Gminy Chełm z dnia 16.10.2008 r. znak: ROC -7624/18/08 o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.(dowód: akta kontroli str. 436,437)

Exxon Mobil Exploration and Production Poland Sp. z o.o. przed przystąpieniem do wierceń w miejscowości Krupe wykonała analizy wody i gruntu. (dowód: akta kontroli str. 412-420)

2. Przedsiębiorca: ORLEN Upstream Sp. z o.o.

– Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Syczyn OUK - 1 (koncesja 28/2007/p) dla MND Drillig & Services a.s. Lužice Republika Czeska, decyzja znak LUB/0234/75/11/JN z dnia 05.10.2011 r., miejscowość

- Syczyn, gm. Wierzbica, pow. chełmski, głębokość końcowa – 2920 m, wiercenie w okresie: październik – listopad 2011 r.;
- Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Syczyn OUK2 (koncesja 28/2007/p) dla MND Drillig & Services a.s. Lužice Republika Czeska, decyzja znak LUB/0234/96/12/JN z dnia 14.09.2012 r., miejscowość: Syczyn, gm. Wierzbica, pow. chełmski, głębokość końcowa – 2720 m TVD/4000MD. Wiercenie w okresie: wrzesień - październik 2012 r., wykonawca: Poszukiwania Nafty i Gazu „NAFTA” Spółka z o.o. – Piła;
 - Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Berejów OU1 (koncesja 26/2007/p), miejscowość Berejów, gm. Niedźwiada, pow. lubartowski dla MND Drillig & Services a.s. Lužice Republika Czeska, decyzja LUB/0234/92/11/JN z dnia 30.11.2011 r., wiercenie od 19.12.2011 r. do 22.01.2012 r., głębokość końcowa – 2720 m;
3. Przedsiębiorca Marathon Oil Poland - Area A Sp. z o.o.
- Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego ORZ Cyców – 01, decyzja LUB/0234/78/11/JN z dnia 31.10.2011 r., koncesja 67/2009/p, miejscowość Zagórze k/Wereszczyna, gm. Cyców, wiercenie od 06.12.2011 r. do 16.01.2012 r.; wykonawca: KCA Deutag Drilling GmbH, głębokość końcowa – 3027,7 m, zatwierdzony dodatek do planu ruchu na mikroszczelinowanie. Prac mikroszczelinowania nie rozpoczęto do dnia zakończenia kontroli NIK;
4. Przedsiębiorca PGNiG S.A. w Warszawie
- Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Lubycza Królewska 1, decyzja LUB/0234/12/12/JN z dnia 22.03.2012 r., koncesja Nr 7/2011/p, miejscowość: Szalenik, gm. Lubycza Królewska, pow. tomaszowski, wiercenie rozpoczęto 26.03.2012 r., wykonawca: Poszukiwania Nafty i Gazu Kraków Sp. z o.o., planowana głębokość końcowa - 4300 m, wiercenie zakończono na głębokości 3530 m w dniu 04.08.2012 r., po osiągnięciu głębokości 3340 rozpoczęto wiercenie zestawem kierunkowym ze świdrem PDC 8 ½”, wylot otworu zabezpieczony głowicą eksploatacyjną;
5. CHEVRON Polska Energy Resources Sp. z o.o.
- Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Grabowiec – 6, decyzja LUB/0234/63/11/JN z dnia 23.09.2011 r., koncesja 30/2007/p, miejscowość: Horodysko, gm. Leśniowice, pow. chełmski, wiercenie od 24.10.2011 r., wykonawca: Poszukiwania Nafty i Gazu „NAFTA” Spółka z o.o. – Piła, głębokość końcowa – 3815 m, w dniu 01.02.2012 r. wiercenie zakończone, wykonany zabieg mikroszczelinowania w dniu 25.10.2012 r. wykonano perforację rur, aktualnie trwa obserwacja ciśnienia w otworze;
 - Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Frampol – 1, decyzja LUB/0234LUB/0234/103/11/JN z dnia 28.12.2011 r. koncesja 76/2009/p, miejscowość Andrzejów, gm. Godziszów, pow. janowski, wiercenie rozpoczęto 17.03.2012 r., wykonawca: Poszukiwania Nafty i Gazu „NAFTA” Sp. z o.o. – Piła, otwór zlikwidowany, wykonana głębokość 2920 m planowana głębokość końcowa – 3500 m (brak przewidywanej formacji dewonu, warstwy syluru wystąpiły wcześniej), założone korki cementowe likwidacyjne, w przestrzeniach wolnych od spodu otworu i pomiędzy korkami cementowymi otwór wypełniony jest płuczka obiegową;
 - Zatwierdzenie planu ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Zwierzyniec – 1, decyzja LUB/0234/88/12/JN z dnia 28.09.2012 r., koncesja 70/2009/p, miejscowość Zawada, gm. Zamość, trwają prace przygotowawcze związane z budową placu pod urządzenie wiertnicze.

(dowód: akta kontroli str. 230-253)

Przedkładane przez przedsiębiorców (a następnie zatwierdzane przez Dyrektora OUG) plany ruchu zawierały elementy oraz załączniki wymagane przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych³ (załącznik nr 4⁴ do rozporządzenia) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawach planów ruchu zakładów górniczych⁵ (załącznik nr 6⁶ do rozporządzenia).

(dowód: akta kontroli str. 246-253)

Osobą prowadzącą postępowanie w sprawie zatwierdzenia planu ruchu był pracownik zatrudniony na stanowisku starszego inspektora zakładów górniczych ds. górnictwa otworowego i wiertnictwa, plany podlegały ponadto opiniowaniu przez pracowników zatrudnionych na stanowiskach do spraw:

- mechanicznych,
- elektrycznych,
- geologii,
- ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 253)

1.3 Udzielanie przez OUG podmiotom gospodarczym poszukującym lub rozpoznającym złoża gazu łupkowego zezwoleń na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn i urządzeń

Opis stanu faktycznego

Dyrektor OUG w Lublinie, w okresie objętym kontrolą, nie udzielał podmiotom gospodarczym wykonującym badania geologiczne zezwoleń na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn i urządzeń.

Dyrektor OUG w Lublinie w wyjaśnieniach z dnia 14.12.2012 r. napisał, że w latach 2007 - 2012 nie udzielał podmiotom gospodarczym poszukującym złóż gazu łupkowego zezwoleń na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn i urządzeń, ze względu na brak obiektów, maszyn i urządzeń wymagających zezwolenia Dyrektora OUG na oddanie do ruchu na etapie prowadzenia robót geologicznych. Ponadto podmioty takie nie zwracały się o takie zezwolenia. Art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163 poz. 981 ze zm.) stanowi, że oddanie do ruchu w zakładzie górniczym obiektów, maszyn, urządzeń, jak również dokonywanie ich istotnych zmian konstrukcyjnych lub istotnych zmian warunków eksploatacji, wymaga zezwolenia kierownika ruchu zakładu górniczego.

(dowód: akta kontroli str. 432-435)

1.4 Wydawanie decyzji w zakresie projektowania i wykonywania robót budowlanych, utrzymania, likwidacji obiektów budowlanych zakładu górniczego

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Dyrektor OUG w Lublinie w odniesieniu do przedsiębiorców wykonujących roboty geologiczne niepolegające na badaniach geofizycznych wymagających użycia środków strzałowych, którym zatwierdził plany ruchu nie wydawał decyzji w zakresie projektowania i wykonywania robót budowlanych, utrzymania, likwidacji obiektów budowlanych zakładu górniczego.

(dowód: akta kontroli str. 432-435)

³ Dz. U. Nr 94 poz.840

⁴ Szczegółowe wymagania dotyczące planu ruchu zakładu wykonującego roboty geologiczne

⁵ Dz. U. poz. 372

⁶ Plan ruchu zakładu wykonującego roboty geologiczne niepolegające na badaniach geofizycznych wymagających użycia środków strzałowych

Wiceprezes Wyższego Urzędu Górniczego w piśmie znak PR-056/59/95 z dnia 28.09.1995 r. w wyjaśnieniu na pytanie Czy roboty budowlano-montażowe i demontażowe urządzeń wiertniczych są górnictwem napisal, że: zgodnie z art. 3 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane obiektem budowlanym jest budowla stanowiąca całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami. W pojęciu powołanej wyżej definicji obiektu budowlanego nie mieści się więc urządzenie wiertnicze, które jest rodzajem maszyny technologicznej służącej do wykonywania określonego w czasie zadania wiertniczego. Wykonując równego rodzaju wiercenia w ruchu zakładu górnictwa i prowadząc prace geologiczne urządzenie wiertnicze posiada cechy wspólne pod względem wykonywanej funkcji z innymi maszynami np: koparki wielonaczyniowe w górnictwie odkrywkowym lub dźwigi, które nie są obiektami budowlanymi. Urządzenia wiertnicze nie są również obiektami budowlanymi zakładu górnictwa w rozumieniu art. 58 Prawa geologicznego i górnictwa, bowiem służą do wiercenia otworów, a zatem nie wchodzi w skład uzbrojenia napowierzchniowego odwiertu. W związku z powyższym robót budowlano-montażowych i demontażowych urządzeń wiertniczych nie można zaliczyć do "górnictw robót budowlanych" podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego i określonego w art. 28 prawa budowlanego i art. 60 prawa geologicznego i górnictwa. Roboty te należy więc prowadzić w oparciu o część podstawową planu ruchu.

(dowód: akta kontroli str. 265,266)

Dyrektor OUG w Lublinie w wyjaśnieniach z dnia 14.12.2012 r. napisal, że „nie wydawal decyzji w zakresie pozwoleń na budowę dotyczących prowadzenia robót geologicznych dotyczących poszukiwań gazu. Zgodnie z przepisami zawartymi w art. 57. 1. ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnictwo (Dz. U. z 2005 Nr 228 poz.1947 z późn. zm.) do projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych zakładu górnictwa stosuje się przepisy prawa budowlanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. W odniesieniu do działalności, o której mowa w ust. 1, zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego określone w przepisach prawa budowlanego wykonują właściwe organy nadzoru górnictwa. Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnictwo (Dz. U. Nr. 163 poz. 981) w odniesieniu do projektowania i wykonywania robót budowlanych oraz utrzymania obiektów budowlanych zakładu górnictwa organy nadzoru górnictwa wykonują zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego. Z uwagi na fakt, że wiertnia nie jest obiektem budowlanym zakładu górnictwa (opinia WUG w załączeniu) Dyrektor OUG w Lublinie nie jest organem właściwym rzeczowo do wydawania decyzji w zakresie objętych pytaniem zarówno w zakresie przepisów ustawy Pgg z 1994 r. jak i z 2011 r.”

(dowód: akta kontroli str. 432-435)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2 Wywiązywanie się podmiotów gospodarczych (przedsiębiorców) ze zobowiązań wynikających z wykonywania koncesji wydanych im w związku z poszukiwaniem lub rozpoznawaniem złóż gazu łupkowego, w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska

2.1 Sprawowanie przez OUG nadzoru i kontroli w zakresie wywiązywania się podmiotów gospodarczych zajmujących się poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż gazu łupkowego, z obowiązków wynikających z planów ruchu zakładu górniczego

Opis stanu faktycznego

OUG w okresie objętym kontrolą (w latach 2007-2012) przeprowadził 19 kontroli u przedsiębiorców prowadzących prace geologiczne polegające na rozpoznawaniu złóż gazu z łupków (po zatwierdzeniu planów ruchu), w tym jedną doraźną.

Zakres kontroli OUG dotyczący ochrony środowiska u przedsiębiorców poszukujących złóż gazu łupkowego dotyczył:

- gospodarowania odpadami wydobywczymi i niebezpiecznymi,
- gospodarki wodnej,
- rekultywacji gruntów przekształconych.

Dyrektor OUG w piśmie z dnia 14.12.2012 r. wyjaśnił, że kontrola dotycząca ochrony środowiska polegała na sprawdzaniu sposobu wywiązywania się przedsiębiorcy z obowiązków zawartych w decyzjach wydanych przez inne organy ochrony środowiska (Marszałka Województwa Lubelskiego oraz starostów) oraz wypełnianiu przez niego ustaleń dotyczących ochrony środowiska zawartych w planie ruchu. Ponadto kontrolą objęty był cały plac wiertni pod kątem sposobu zabezpieczenia gruntów i wód powierzchniowych przed możliwością ich zanieczyszczenia, sposób magazynowania i pozbywania się odpadów powstających w wyniku działalności przedsiębiorcy, sposób postępowania w przypadkach wystąpienia zanieczyszczenia, a także działania podejmowane po zakończeniu wierceń (rekultywacja gruntów). OUG zrealizował plany kontroli u przedsiębiorców prowadzących prace geologiczne polegające na rozpoznawaniu złóż gazu z łupków. W okresie objętym kontrolą OUG: nie otrzymywał decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Przekazane koncesje nie zawierały informacji o wydaniu przez wójtów burmistrzów decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na przedsięwzięcie⁷. OUG obejmował kontrolami wywiązywanie się przedsiębiorców z postanowień decyzji wydawanych im przez: Marszałka Województwa Lubelskiego zatwierdzających program gospodarowania odpadami wydobywczymi oraz starostów zatwierdzających programy gospodarki odpadami.

(dowód: akta kontroli str. 432-435)

I. W 2010 r. OUG przeprowadził jedną kontrolę. W dniu 21.12.2010 r. skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Krupe 1 organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, podmioty obce w ruchu zakładu, dokumentację wiercenia, zabezpieczenie przeciwruptyjne otworu, zagrożenie pożarowe, realizację programu badań i prób, ochronę środowiska (gospodarkę odpadami, materiałami płuczkowymi). W zakresie ochrony środowiska

⁷ Informacja o wydaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia zawarta była tylko w koncesji nr 9/2009/p z dnia 31.03.2009 r. dla ExxonMobil Poland Sp. z o.o.

stwierdzono, że: MND Drilling & Services a.s. posiada program gospodarowania odpadami wydobywczymi na terenie gminy Krasnystaw województwa lubelskiego pochodzącymi z poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu ziemnego w zakresie działalności związanej wytwarzaniem odpadów, zatwierdzony decyzją Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 11.10.2010 r., znak RŚ.I.UO.76387/2/10 na wytwarzanie odpadów powstających na otworze Krupe 1. Woda pobierana była z lokalnego wodociągu gminnego, ścieki przemysłowe i bytowe były gromadzone w szczelnych pojemnikach i sukcesywnie wywożone do lokalnej oczyszczalni ścieków. Materiały płuczkowe zabezpieczone były przed wpływami atmosferycznymi i składowane na paletach. Nie stwierdzono na terenie wiertni zanieczyszczenia podłoża gruntowego substancjami ropopochodnymi, chemicznymi i płuczką wiertniczą, teren wiertni został wyasfaltowany. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola w trakcie wiercenia otworu.

(dowód: akta kontroli str. 294-297)

II. W 2011 przeprowadzono 6 kontroli na otworach:

- 1) Krupe 1 (w dniu 26.01.2011 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Krupe 1, urządzenie wiertnicze, dokumentację wiercenia, zabezpieczenie przeciwerupcyjne, zagrożenie pożarowe, realizację programu badań i prób, ochronę środowiska, podmioty obce w ruchu zakładu. Nie stwierdzono na terenie wiertni zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi, chemicznymi i płuczką wiertniczą. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia pionowego, w trakcie opróbowania otworu;
- 2) Krupe 1 (w dniu 20.04.2011 r.): skontrolowano stan zagospodarowania i zabezpieczenia otworu. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia pionowego;
- 3) Krupe 1 (w dniu 25.08.2011 r.): skontrolowano roboty związane z opróbowaniem w otworze Krupe-1. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola w trakcie szczelinowania;

(dowód: akta kontroli str. 298-310)

- 4) Syczyn OU – 1 (w dniu 04.11.2011 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Syczyn OU - 1, organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia, urządzenia energomaszynowe, zabezpieczenie przeciwerupcyjne, zagrożenie pożarowe, realizację programu badań i prób, ochronę środowiska, podmioty obce w ruchu zakładu. W zakresie ochrony środowiska stwierdzono, że przed rozpoczęciem prac związanych z wierceniem otworu sporządzony został „Raport z wykonania monitoringu środowiska naturalnego dla otworu wiertniczego Syczyn OU - 1”. W raporcie dokonano zaewidencjonowania elementów środowiska, na które może zachodzić potencjalne oddziaływanie wiercenia otworu. W ramach prac dokonano badania gruntu, w tym na zawartość metali ciężkich i składników ropopochodnych, zawartości metanu w powietrzu glebowym i wodach powierzchniowych i podziemnych oraz zbadano jakość wód powierzchniowych i podziemnych. We wnioskach stwierdzono, że stężenie metanu w powietrzu gruntowym występuje na poziomie poniżej granicy wykrywalności (tj. 10 ppm). W jednej ze studni oraz w wodach powierzchniowych stwierdzono występowanie rozpuszczonego metanu. Wody studzienne pobrane z gospodarstw zlokalizowanych w promieniu 500 m od terenu wiertni reprezentowały niską jakość głównie IV i V klasa czystości i nie spełniały wymagań dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi z uwagi na zawartość azotanów, jak również zawyżoną zawartość potasu. Po zakończeniu wiercenia oznaczone wskaźniki fizykochemiczne posłużą do porównania z ich stanem po zakończeniu wiercenia. W trakcie kontroli stwierdzono, że MND

Drilling & Services a. s. posiada: pozwolenie na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych m.in. mineralnych olejów hydraulicznych, silnikowych, smarowych, filtrów olejowych, zużytych urządzeń zawierających niebezpieczne elementy i innych niż niebezpieczne udzielone decyzją Starosty Chełmskiego z dnia 28.09.2011 r., znak: BOŚ.6230.1.3.2011, program gospodarowania odpadami wydobywczymi zatwierdzony decyzją Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 17.10.2011 r., znak: RŚ-V. 7240.105.2011.AK. Zgodnie z posiadanymi zezwoleniami wytwarzane w trakcie wiercenia odpady wydobywcze przekazywane były, na podstawie umowy nr 31/ZS/10/11 z dnia 03.10.2011 r., przedsiębiorstwu TRANS-WIERT Sp. z o.o. w Jaśle posiadającemu decyzję Wojewody Podkarpackiego z dnia 12.01.2005 r., znak: ŚR.IV-6620/1/100/04 na wytwarzania i transport odpadów, w tym płuczek wiertniczych. Wielkości przekazywanych odpadów rejestrowane były w kartach przekazania odpadu oraz rejestrowane w miesięcznych zestawieniach Kontrola w trakcie wiercenia otworu. Nieprawidłowości nie stwierdzono;

(dowód: akta kontroli str. 249,311,312)

- 5) ORZ Cyców – 01 (w dniu 15.12.2011 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego ORZ-Cyców - 01, organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia, urządzenia mechaniczne, zabezpieczenie przeciwerupcyjne, zagrożenie pożarowe, ochronę środowiska, podmioty obce w ruchu zakładu. W ramach prowadzenia prac poszukiwawczych powstają odpady wydobywcze w postaci płuczek wiertniczych oraz odpady powstające w związku z utrzymaniem, konserwacją oraz bieżącą obsługą urządzeń wiertniczych i pomocniczych. Przedsiębiorca uzyskał decyzję Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 30.09.2011 r., znak: RŚ-V.7240.103.2011.EW zatwierdzającą program gospodarowania odpadami wydobywczymi powstającymi w wyniku prowadzenia prac poszukiwawczych złóż gazu łupkowego metodą otworową. W swojej decyzji Marszałek Województwa Lubelskiego nałożył na przedsiębiorcę - firmę Marathon Oil Poland - Area A Sp. z o.o. - obowiązki mające na celu zapobieganie i ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz zapobieganie lub zminimalizowanie pogorszenia się stanu wód, powietrza i gleb na terenie wiertni, m. in. selektywne gromadzenie odpadów na placu wiertni w bezpośrednim sąsiedztwie otworu, przekazywanie odpadów uprawnionym odbiorcom posiadającym stosowne pozwolenie w zakresie transportu, odzysku i unieszkodliwiania oraz bieżący monitoring wytwarzanych odpadów poprzez prowadzenie ewidencji odpadów wytworzonych i przekazanych. Do dnia kontroli przedsiębiorca nie przekazywał wytworzonych odpadów firmom obcym. Przedsiębiorca zawarł w dniu 14.12.2011 r. umowę z Schlumberger Oilfield Eastern Limited p. z o. o. (pośrednik w odbiorze) oraz Max Eko Sp. z o.o. (odbiorca odpadów) na odbiór i transport odpadów wydobywczych. Do czasu przekazania odbiorcom wytworzonych odpadów w postaci płuczki wiertniczej, będą one składowane w tymczasowym magazynie, skąd po zgromadzeniu partii wysyłkowej zostaną przekazane odpowiednim podmiotom gospodarczym. Przedsiębiorca uzyskał ponadto decyzję Starosty Łęczyńskiego z dnia 30.09.2011 r., znak: BAO.6232.9.4.2011 udzielającą pozwolenia na wytwarzanie odpadów powstających w związku z eksploatacją urządzeń wiertniczych i pomocniczych stosowanych podczas prowadzenia prac wiertniczych; t.j. odpadów niebezpiecznych - m.in. mineralnych olejów hydraulicznych, silnikowych, smarowych, filtrów olejowych, zużytych urządzeń zawierających niebezpieczne elementy. W trakcie kontroli na terenie placu wiertni nie stwierdzono występowania odpadów określonych ustawą o odpadach, poza wyznaczonymi do tego celu miejscami. Nie stwierdzono

zanieczyszczeń środowiska naturalnego bezpośrednio przy odwiercie jak i na terenach przyległych. W ramach przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym, przedsiębiorca podjął szereg innych działań polegających m.in. na: wyposażeniu miejsc szczególnie narażonych na rozlanie olejów, smarów, materiałów płuczkowych w szczelny system zbierania i przetrzymywania ewentualnych przecieków i rozlewów, zabezpieczeniu matami kompozytowymi placu wiertni w celu uniknięcia przedostania się substancji niebezpiecznych do gruntu i wód gruntowych, odprowadzanie wód opadowych z terenu wiertni do stawu sedymentacyjnego, zdjęciu z całego zajętego obszaru wierzchniej warstwy gleby (humusu), która została zgromadzona w postaci przyzmy w celu ponownego jej wykorzystania przy rekultywacji. Przedsiębiorca uzyskał decyzję Starosty Łęczyńskiego z dnia 26.09.2011 r., znak: BAO.6122.4.7.2011, w której organ ochrony środowiska zobowiązał firmę Marathon Oil Poland - Area A sp. z o.o. do rekultywacji gruntów zajętych pod wiertnię w kierunku rolnym, zastrzegając, że termin i sposób wykonania rekultywacji zostanie ustalony odrębną decyzją po zakończeniu działalności poszukiwawczej. Decyzją z dnia 26.09.2011 r., znak: BAO.6341.20.3.2011 Starosta Łęczyński udzielił przedsiębiorcy pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie ziemnego stawu sedymentacyjnego i rowu odwadniającego, odprowadzanie wód opadowych z obszaru wiertni za pośrednictwem urządzeń oczyszczających do stawu sedymentacyjnego, odprowadzanie wód opadowych z drogi dojazdowej wiertni do rowu odwadniającego. Pozwolenie wodnoprawne udzielono do dnia 30.06.2014 r. Obiekty wiertni zasilane były w wodę za pośrednictwem przyłącza wodociągowego z gminnej sieci wodociągowej. Wody technologiczne zawierające znaczne ilości chlorków traktowane były jako odpad wydobywczy. Wody wykorzystywane do mycia urządzeń wiertniczych wraz z wodami opadowymi odprowadzane są systemem drenażowym do bezodpływowych studni, a następnie wywożone do oczyszczalni ścieków. W czasie kontroli wydano zalecenia pokontrolne aby określić na piśmie podział obowiązków w celu zapewnienia bezpiecznych warunków pracy i koordynacji prac pomiędzy wykonawcą prac geologicznych prowadzącym ruch zakładu, to jest firmą KCA Deutag Drilling GmbH, a podmiotami występującymi w ruchu zakładu (przedsiębiorca zalecenie wykonał co zostało potwierdzone podczas kontroli OUG w dniu 24.01.2012 r.). Innych nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola w trakcie wiercenia otworu;

(dowód: akta kontroli str. 334-339)

- 6) Grabowiec - 6 (w dniu 23.11.2011 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Grabowiec - 6 organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia, urządzenia mechaniczne, zabezpieczenie przeciwrurowe, zagrożenie pożarowe, ochronę środowiska, podmioty obce w ruchu zakładu. Decyzją znak LUB/0231/31/11/MC z dnia 23.11.2011 r. wstrzymano ruch zakładu górnictwa w części dotyczącej eksploatacji dwóch kotłów parowych na terenie wiertni Grabowiec - 6. W pozostałym zakresie nieprawidłowości nie stwierdzono. Przedsiębiorca pismem DB/28/2011 z dnia 28.11.2011 r. poinformował OUG o sposobie usunięcia nieprawidłowości. Kontrola w trakcie wiercenia otworu.

(dowód: akta kontroli str. 370-380)

III. W 2012 przeprowadzono 12 kontroli na otworach:

- 1) Syczyn OU-1 (w dniu 08.03.2012 r.): skontrolowano stan zabezpieczenia otworu wiertniczego Syczyn OU-1, ochronę środowiska. W trakcie kontroli stwierdzono, że sprzymowany humus utrzymuje się prawidłowo, wykonano rowy odprowadzające wody opadowe do zbiornika, nie stwierdzono zanieczyszczenia podłoża gruntowego substancjami ropopochodnymi, chemicznymi i płuczką

- wiertniczą. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia otworu pionowego, przedsiębiorca nie rozpoczął fazy szczelinowania;
- 2) Syczyn OU-2 (w dniu 10.10.2012 r.): skontrolowano zagadnienia wiertnicze, geologiczne, ochronę środowiska, zagadnienia energomechaniczne. W zakresie ochrony środowiska stwierdzono, że prace związane z wykonaniem odwiertu wpływają na zmianę charakteru użytkowania terenu, w związku z czym przedsiębiorca podjął czynności mające na celu ograniczenie skutków degradacji powierzchni ziemi, polegające na zdjęciu nadkładu z terenu wiertni i wyłożeniu go płytami betonowymi, składowaniu materiałów i substancji mogących mieć negatywny wpływ na środowisko na izolowanym podłożu, zabezpieczeniu folią terenu pod zbiornikami paliwa i odpadami niebezpiecznymi. W ramach prowadzenia prac poszukiwawczych na terenie wiertni powstają odpady wydobywcze w postaci płuczek wiertniczych oraz odpady powstające w związku z utrzymaniem, konserwacją oraz bieżącą obsługą urządzeń wiertniczych i pomocniczych. Przedsiębiorca Orlen Upstream Sp. z o. o. posiada decyzję Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 23.07.2012 r., znak: RŚ-V.7240.72.2012.EW zatwierdzającą program gospodarowania odpadami wydobywczymi powstającymi na terenie wiertni „Syczyn OU-2K”. Niniejsza decyzja określa rodzaje odpadów przewidzianych do wytworzenia oraz nakłada na wytwórcę odpadów ORLEN Upstream sp. z o.o. szereg obowiązków mających na celu zapobieganie i ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz zapobieganie lub zminimalizowanie pogorszenia się stanu wód, powietrza i gleb na terenie wiertni, m. in. selektywne gromadzenie odpadów na placu wiertni w bezpośrednim sąsiedztwie otworu, przekazywanie odpadów uprawnionym odbiorcom posiadającym stosowne pozwolenie w zakresie transportu, odzysku i unieszkodliwiania oraz bieżący monitoring wytwarzanych odpadów poprzez prowadzenie ewidencji odpadów wytworzonych i przekazanych. Odpady wydobywcze w postaci płuczki wiertniczej są magazynowane w szczelnych, stalowych zbiornikach na terenie wiertni. Po zgromadzeniu partii wysyłkowej są przekazywane odpowiednim podmiotom gospodarczym posiadającym stosowne zezwolenia do unieszkodliwiania lub odzysku tego rodzaju odpadów. Powyższe jest realizowane na podstawie zamówienia nr 78/2012 z dnia 30 kwietnia 2012 r. Przedłożono do kontroli karty przekazania odpadów podmiotowi prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów - Veolia Usługi dla Środowiska S.A. Nie stwierdzono przekroczenia ilości odpadów określonej w decyzji zezwalającej na wytwarzanie odpadów wydobywczych. Na terenie placu wiertni nie stwierdzono występowania odpadów, określonych ustawą o odpadach, poza wyznaczonymi do tego celu miejscami. Nie stwierdzono zanieczyszczeń środowiska naturalnego bezpośrednio przy odwiercie jak i na terenach przyległych. Orlen Upstream Sp. z o. o. posiadał pozwolenie wodno-prawne z dnia 10.11.2011 r. Starosty Chełmskiego na szczególne korzystanie z wód w zakresie poboru wód podziemnych z ujęcia wody składającego się z dwóch studni głębinowych w ilości nieprzekraczającej 9,9 m³/h. PNiG NAFTA S. A. posiada umowy na: wywóz komunalnych odpadów stałych, wywóz nieczystości płynnych z MPGK Sp. z o.o. w Chełmie. W ramach przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym, wykonawca robót podjął szereg innych działań polegających m.in. na: zdjęciu z całego zajętego obszaru wierzchniej warstwy gleby (humusu), która została zgromadzona w postaci przyzmu wokół terenu wiertni w celu ponownego jej wykorzystania przy rekultywacji, zabezpieczeniu płytami betonowymi placu wiertni, zabezpieczeniu miejsc przeznaczonych pod zbiorniki paliwa oraz odpady niebezpieczne folią w celu uniknięcia przedostania się substancji niebezpiecznych do gruntu i wód

gruntowych, odprowadzaniu wód opadowych z terenu wiertni do zbiornika wód. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola w trakcie wiercenia otworu pionowego;

(dowód: akta kontroli str. 313-323)

- 3) Berejów OU-1 (w dniu 19.01.2012 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Berejów - OU1, organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia, urządzenia energomaszynowe, zabezpieczenie przeciwerupcyjne, zagrożenie pożarowe, realizację programu badań i prób, ochronę środowiska, podmioty obce w ruchu zakładu. W zakresie ochrony środowiska stwierdzono, że przed rozpoczęciem prac związanych z wierceniem otworu sporządzony został „Raport z wykonania monitoringu środowiska naturalnego dla otworu wiertniczego Berejów - OU 1”. W raporcie dokonano zaewidencjonowania elementów środowiska, na które może zachodzić potencjalne oddziaływanie wiercenia otworu. W ramach prac dokonano badania gruntu, w tym na zawartość metali ciężkich i składników ropopochodnych, zawartości metanu w powietrzu glebowymi i wodach powierzchniowych i podziemnych oraz zbadano jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Przed rozpoczęciem wiercenia dokonano uszczelnienia terenu wiertni za pomocą geomembrany PE-HD. MND Drilling & Services a. s. posiada: pozwolenie na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne udzielone decyzją Starosty Lubartowskiego z dnia 23.10.2011 r., znak: RLŚ.6220.3.2011, program gospodarowania odpadami wydobywczymi zatwierdzony decyzją Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 18.11.2011 r., znak: RŚ-V.7240.112.2011.AK. Zgodnie z posiadanymi zezwoleniami wytwarzane w trakcie wiercenia odpady wydobywcze przekazywane były na podstawie umowy nr 31/ZS/10/11 z dnia 03.10.2011 r. przedsiębiorstwu TRANS-WIERT Sp. z o. o. w Jaśle posiadającemu decyzję Wojewody Podkarpackiego z dnia 12.01.2005 r., znak: SR.IV-6620/1/100/04 na wytwarzania i transport odpadów, w tym płuczek wiertniczych. Wielkości przekazywanych odpadów rejestrowano w kartach przekazania odpadu oraz rejestrowane w miesięcznych zestawieniach. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola w trakcie wiercenia otworu pionowego;
- 4) Berejów – OU1 (w dniu 09.03.2012 r.) skontrolowano stan zabezpieczenia otworu wiertniczego „Berejów - OU1”, ochronę środowiska w trakcie której stwierdzono, że sprzymowany humus utrzymuje się prawidłowo, wykonano rowy odprowadzające wody opadowe do zbiornika, nie stwierdzono zanieczyszczenia podłoża gruntowego substancjami ropopochodnymi, chemicznymi i płuczką wiertniczą. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia otworu pionowego;
- (dowód: akta kontroli str. 324-333)
- 5) Cyców - 01 (w dniu 24.01.2012 r.): skontrolowano roboty związane z wykonywaniem otworu wiertniczego ORZ - Cyców - 01, organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia, realizację programu badań i prób, zagadnienia geologiczne, ochronę środowiska w zakresie gospodarki odpadami. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po wykonaniu otworu pionowego, kontrola demontażu urządzenia wiertniczego;
- 6) Cyców - 01 (w dniu 02.03.2012 r.): skontrolowano stan zabezpieczenia otworu wiertniczego, ochronę środowiska. W czasie kontroli stwierdzono, że sprzymowany humus utrzymuje się prawidłowo, nie stwierdzono uszkodzeń biomasy pokrywającej przyzmę, jak również śladów działania erozji wodnej. W zbiorniku sedimentacyjnym nie stwierdzono wody opadowej lub innej z terenu wiertni. Nie stwierdzono też na terenie zajmowanym wcześniej pod urządzenie wiertnicze zanieczyszczenia podłoża gruntowego substancjami ropopochodnymi, chemicznymi i płuczką wiertniczą. Stan „zastawienia” odwiertu nie stwarzał zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego i środowiska.

Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia otworu pionowego, przedsiębiorca planuje przystąpienie do fazy szczelinowania;

(dowód: akta kontroli str. 340-346)

- 7) Lubycza Królewska - 1 (w dniu 13.04.2012 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego, organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia, urządzenia mechaniczne, zabezpieczenie przeciwerupcyjne, zagrożenie pożarowe, ochronę środowiska, podmioty obce w ruchu zakładu. W trakcie kontroli stwierdzono, że przedsiębiorca w celu ograniczenia skutków degradacji powierzchni ziemi zdjął warstwę humusu z terenu wiertni i wyłożył go płytami betonowymi, składował materiały i substancje mogące mieć negatywny wpływ na środowisko na izolowanym podłożu, zabezpieczył folią teren pod zbiornikami paliwa i odpadami niebezpiecznymi. W ramach prowadzenia prac poszukiwawczych na terenie wiertni powstają odpady wydobywcze w postaci płuczek wiertniczych oraz odpady powstające w związku z utrzymaniem, konserwacją oraz bieżącą obsługą urządzeń wiertniczych i pomocniczych. Wykonawca robót PNiG Kraków Sp. z o.o. uzyskał decyzję Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 13.03.2012 r., znak: RŚ-V.7240.20.2012.EW zatwierdzającą program gospodarowania odpadami wydobywczymi powstającymi na terenie wiertni. Odpady wydobywcze w postaci płuczki wiertniczej były magazynowane w szczelnych, stalowych zbiornikach na terenie wiertni. Wykonawca robót zawarł w dniu 21.03.2012 r. umowę nr 2/ZS/03/12 z przedsiębiorstwem Poszukiwania Nafty i Gazu Jasło S.A. na odbiór odpadów wydobywczych powstających w trakcie procesu wiercenia otworu. Fakt przekazywania odpadów wydobywczych był dokumentowany kartami przekazania odpadu. Nie stwierdzono przekroczenia ilości odpadów określonej w decyzji zezwalającej na wytwarzanie odpadów wydobywczych. Decyzją z dnia 07.03.2012 r., znak: RLO.6220.1.2012 Starosta Tomaszowski udzielił PNiG Kraków Sp. z o.o. pozwolenia na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych w ilości łącznie 32,6 Mg/rok oraz innych niż niebezpieczne powstających w związku z eksploatacją instalacji do wykonywania prac wiertniczych na otworze. Wśród odpadów niebezpiecznych znajdują się oleje hydrauliczne, silnikowe, przekładniowe, smarowe, opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych, sorbenty i materiały filtracyjne, filtry olejowe, płyny zapobiegające zamarzaniu zawierające substancje niebezpieczne, elementy niebezpieczne, zużyte urządzenia zawierające elementy niebezpieczne, baterie i akumulatory niklowo-kadmowe. Zgodnie z warunkami ww. decyzji odpady były selektywnie magazynowane w oznakowanych, szczelnych zbiornikach przeznaczonych do gromadzenia danego rodzaju odpadów. Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe zbierane były do pojemników trudnopalnych, zabezpieczonych przed zanieczyszczeniami gruntu i opadami atmosferycznymi oraz magazynowane na utwardzonym podłożu. Wykonawca robót prowadził ewidencję powstających odpadów w formie kart ewidencji odpadów oraz karty przekazania niniejszych odpadów. Odpady niebezpieczne przekazywane są firmie RAF Ekologia Jedlicze, posiadającej pozwolenie zintegrowane na prowadzenie instalacji do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne oraz firmie ANPOL s.c. z/s w Iwoniczu Zdroju posiadającej zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne. Na terenie placu wiertni nie stwierdzono występowania odpadów, określonych ustawą o odpadach, poza wyznaczonymi do tego celu miejscami. Nie stwierdzono zanieczyszczeń środowiska naturalnego bezpośrednio przy odwiercie jak i na terenach przyległych. W ramach przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym, wykonawca robót podjął szereg działań polegających m.in. na: zabezpieczeniu płytami betonowymi placu wiertni, zabezpieczeniu miejsc przeznaczonych pod zbiorniki paliwa oraz odpady niebezpieczne folią w celu uniknięcia przedostania się substancji niebezpiecznych do gruntu i wód gruntowych, odprowadzaniu wód opadowych

z terenu wiertni do stawu sedymentacyjnego, zdjęciu z całego zajętego obszaru wierzchniej warstwy gleby. Kontrola w trakcie wiercenia otworu pionowego;

- 8) Lubycza Królewska - 1 (w dniu 19.07.2012 r.): skontrolowano zagadnienia wiertnicze, geologiczne, w zakresie ochrony środowiska skontrolowano między innymi gospodarkę odpadami oraz podejmowanie przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola w trakcie prowadzenia prac wiertniczych;

(dowód: akta kontroli str. 347-369)

- 9) Grabowiec 6 (w dniu 04.04.2012 r.): skontrolowano stan zabezpieczenia otworu wiertniczego, w zakresie ochrony środowiska skontrolowano między innymi gospodarkę odpadami oraz podejmowanie przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia;

- 10) Grabowiec 6 (kontrola doraźna) w dniu 24.10.2012 r.: skontrolowano wykonywanie robót strzałowych na odwiercie Grabowiec 6 polegających na perforacji rur okładzinowych 5 ½ " perforatorem rurowym o średnicy 3 ½ " HSD oraz zapięciu korka mechanicznego. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrola po zakończeniu wiercenia;

(dowód: akta kontroli str. 381-390)

- 11) Frampol 1 (w dniu 28.03.2012 r.): skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Frampol – 1, dokumentację wiercenia, dokumentację likwidacji otworu, zabezpieczenie terenu robót, zagrożenie pożarowe, w zakresie ochrony środowiska skontrolowano między innymi gospodarkę odpadami oraz podejmowanie przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym. W zakresie ochrony środowiska nieprawidłowości nie stwierdzono. Decyzją znak LUB/0232/8/12/PC z dnia 28.03.2012 r. Dyrektor OUG nakazał: wykonać pomiary natężenia oświetlenia na stałych i czasowych miejscach przebywania ludzi, zapoznanie pracowników z ustaleniami instrukcji bezpiecznego wykonywania pracy przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych zainstalowanych na urządzeniach wiertniczych, sporządzenie wykazu terenów lub miejsc, do których ze względu na zagrożenie związane z ruchem, wstęp osób nieupoważnionych jest niedozwolony. Decyzją znak LUB/0232/12/12/MC z dnia 28.03.2012 r. Dyrektor OUG wstrzymał ruch zakładu górniczego w części dotyczącej eksploatacji „Mostka do rurowania typ MDR”, model B na urządzeniu wiertniczym, ze względu, że urządzenie to nie mogło być używane do podnoszenia ludzi. Przedsiębiorcy informowali o sposobie realizacji ww. decyzji. Dyrektor OUG w dniu 14.12.2012 r. wyjaśnił, że: decyzja, znak: LUB/0232/8/12/PC z dnia 28.03.2012 r. została wykonana, co potwierdzają: pismo Kierownika Ruchu Zakładu do Dyrektora OUG Lublin z dnia 15.05.2012 r znak: DB/12/2012, polecenie Kierownika Ruchu Zakładu z dnia 30.03.2012 r., odpowiedź BHP do Kierownika Ruchu Zakładu z dnia 15.05.2012 r., kopia potwierdzenia pracownika o zapoznaniu się i odbiorze instrukcji). Decyzja znak: LUB/0231/12/12/MC z dnia 28.03.2012 r. została wykonana bezpośrednio w dniu jej wydania, co stwierdzono już w trakcie prowadzonej kontroli podczas której została wydana powyższa decyzja. Podczas kolejnej kontroli w dniach 9 - 10 maja 2012 r. stwierdzono zakończenie prac związanych z wierceniem otworu i nie było możliwe potwierdzenie realizacji przedmiotowej decyzji. Potwierdzenie wykonania decyzji będzie również sprawdzone podczas planowanej kontroli robót geologicznych, wiercenia otworu „Zwierzyńiec - 1" które będą prowadzone przy użyciu tego samego urządzenia. Kontrola w czasie prowadzenia wiercenia.

12. Frampol 1 (10.05.2012 r.) skontrolowano stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego Frampol – 1, dokumentację wiercenia, dokumentację likwidacji otworu, zabezpieczenie terenu robót, zagrożenie

pożarowe, w zakresie ochrony środowiska skontrolowano między innymi gospodarkę odpadami, oraz podejmowanie przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym. Kontrola w trakcie likwidacji otworu.

(dowód: akta kontroli str. 391-411)

Plany ruchu ww. zakładów wykonujących roboty geologiczne w zakresie ochrony środowiska przed hałasem i wibracjami przenikającymi do środowiska, zawierały informację, że źródłem emisji będą podzespoły mechaniczne, silniki, agregatów prądotwórczych, silniki pomp płuczkowych, urządzenia systemu płuczkowego i operacje techniczne. Emisje te ograniczane będą środkami ochrony zastosowanymi przez producentów podzespołów urządzenia i sprzętu. OUG nie wykonywało pomiaru wysokości hałasu z uwagi na brak odpowiedniego sprzętu i przeszkolonych pracowników w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 246-253)

2.2 Załatwianie skarg i wniosków wpływających do OUG, w zakresie poszukiwań gazu z łupków

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrola wpłynęły do Dyrektora OUG w Lublinie dwie skargi dotyczące poszukiwań gazu łupkowego przez Chevron Polska Energy Resources Sp. z o.o. otwór poszukiwawczy Zwierzyniec -1 (koncesja 70/2009/p) z dnia:

- 1) 13.09.2012 r., w której osoba fizyczna zarzuciła, że przedsiębiorca nie wykonał raportu oddziaływania na środowisko oraz rozpoczął prace bez wymaganych dokumentów, tj. zatwierdzonego planu ruchu. Dyrektor OUG w piśmie z dnia 26.09.2012 r., w odpowiedzi na skargę, napisał, że koncesja Nr 70/2009/p dla Chevron Polska Energy Resources Sp. z o.o. nie nakłada obowiązku opracowania raportu o oddziaływaniu na środowisko. Wydając koncesję w toku postępowania, organ koncesyjny uzyskał pozytywne opinie organów współdziałających, w tym Wójta Gminy Zamość. Spółka Chevron Polska celem inwentaryzacji aktualnego stanu środowiska, prowadzi szereg badań, między innymi badanie gleby, badanie wód oraz poziomu hałasu dla lokalizacji „Zwierzyniec - 1”. W trakcie aktualnie prowadzonych prac przygotowawczych, to jest budowy placu wiertni pomiary wykazały, że hałas pochodzący od urządzeń na placu budowy wiertni nie powoduje pogorszenia lokalnego klimatu akustycznego. Przeprowadzone wcześniej pomiary poziomu hałasu na wiertni Grabowiec - 6, w trakcie prac wiertniczych, wykazały w odległości 400 m od otworu, poniżej 50 decybeli, (poziom normalnej rozmowy). Najbliższe gospodarstwa znajdują się w odległości 600-700 m. Otwór Zwierzyniec - 1 będzie wiercony tym samym urządzeniem wiertniczym co otwór Grabowiec-6, a więc natężenie poziomu hałasu będzie podobne i nie będzie uciążliwe dla najbliższych mieszkańców. Pomiary poziomu hałasu podczas wiercenia otworu „Zwierzyniec -1”, będą również przeprowadzone. Ponadto Dyrektor OUG w Lublinie przeprowadził w dniu 20.09.2012 r. rozpoznanie prowadzonych prac w miejscowości Zawada, gmina Zamość (otwór Zwierzyniec – 1) stwierdzając, że w miejscu wybranej lokalizacji prowadzone są prace ziemne, to jest roboty przygotowawcze pod zabudowę wiertni. Prace te prowadzone były prawidłowo, zdjęto i sprzymowano warstwę humusu, który będzie użyty do rekultywacji terenu, po zakończeniu prac wiertniczych, a obecnie tworzy naturalną barierę, chroniącą przed hałasem, układana była geomembrana zabezpieczająca podłoże. Otwór zlokalizowany jest też w bezpiecznej odległości od zabudowań mieszkalnych;
- 2) 19.10.2012 r., w której to osoba fizyczna zażądała wstrzymania prac na wiertni Zwierzyniec 1 z uwagi, że przedsiębiorca nie dochował terminu na zgłoszenie zamiaru rozpoczęcia robót naruszając tym samym art. 81 ust 2 ustawy z dnia

09.06.2011 r. Prawa geologicznego i górnictwa⁸. Dyrektor OUG w piśmie z dnia 19.11.2012 r. w odpowiedzi na skargę napisał, że roboty (wiercenia hydrologiczne – studzienne) prowadzone były na podstawie aneksu do projektu robót geologicznych. Natomiast robót geologicznych polegających na wykonaniu otworu przy pomocy urządzenia wiertniczego MASS 5000, na podstawie planu ruchu nie rozpoczęto, a tym samym przepis – art. 81 ust 2 ustawy „Prawo geologiczne i górnictwo”, zobowiązujący przedsiębiorcę do poinformowania organu nadzoru górnictwa na 2 tygodnie przed zamierzonym terminem rozpoczęcia robót, zostanie zachowany. Prowadzone aktualnie na lokalizacji „Zwierzyńiec” wiercenia hydrogeologiczne (studzienne) według cytowanej wyżej ustawy, nie podlegają nadzorowi Dyrektora OUG.

(dowód: akta kontroli str. 421-431)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

3 Ocena sprawowania przez organy administracji publicznej nadzoru i kontroli w zakresie zagadnień dotyczących gazu łupkowego.

3.1 Sprawowanie nadzoru i kontroli/audytu dyrektora OUG w zakresie zagadnień dotyczących gazu łupkowego.

Opis stanu faktycznego

W okresie 2007-2012 Dyrektor OUG w Lublinie nie obejmował kontrolą/audytem zagadnień dotyczących gazu łupkowego. Dyrektor OUG w wyjaśnieniach z dnia 14.12.2012 r. napisał, że „w okresie funkcjonowania Systemu Zarządzania Jakością, tj. w latach 2008-2012 zgodnie z programem wewnętrznych audytów jakości przeprowadzono 5 audytów związanych z procesem „Zatwierdzanie planów ruchu, dodatków do planów ruchu lub planu ruchu likwidowanego zakładu górnictwa”. Audyty zostały przeprowadzone przez audytorów wewnętrznych (pracowników OUG w Lublinie). Podczas audytu osoba go przeprowadzająca badała próbkę z danego zagadnienia. Audytem w omawianym procesie zostały objęte plany ruchu (dodatki do planów ruchu) odkrywkowych zakładów górniczych oraz podziemnego zakładu górnictwa. O tym jaki plan ruchu zostanie objęty audytem decyduje audytor wiodący i tylko od niego zależało czy wybierze metodę losową czy inny sposób doboru przedmiotu audytu. Należy zauważyć, że plany ruchu dotyczące działalności związanej z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż gazu łupkowego stanowią znikomy procent w stosunku do liczby zatwierdzanych przez Dyrektora OUG w Lublinie planów ruchu zakładów górniczych. Literalnie należy zauważyć, że w OUG w Lublinie nie ma komórek organizacyjnych. Struktura OUG w Lublinie jest taka, że cały Urząd jest jedną komórką organizacyjną. Możemy tylko mówić o pracownikach zajmujących się zagadnieniem poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu łupkowego. Poza obowiązującym w urzędzie systemem zarządzania jakością Dyrektor sprawuje kontrolę nad bieżącymi działaniami poszczególnych pracowników urzędu. W ramach sprawowanej kontroli nad zagadnieniami dotyczącymi poszukiwania gazu łupkowego Dyrektor OUG w Lublinie zatwierdza plany ruchu na te roboty, zatwierdza plany kontroli tych podmiotów (inicjuje konieczność podjęcia kontroli w różnych fazach robót geologicznych), bierze udział w wybranych kontrolach, jak również sprawdza protokoły pokontrolne. Ponadto Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie kontrolowany jest również w powyższej tematyce przez Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach (kompleksowa kontrola Urzędu w roku 2008 i 2011 oraz specjalistyczna w zakresie górnictwa otworowego i wiertnictwa w 2011 roku)”.

⁸ Dz. U. Nr 163 poz. 981

(dowód: akta kontroli str. 276-293, 438-444)

4 Kontrolowanie przez Wyższy Urząd Górniczy i inne organy działalności OUG w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu z łupków.

Opis stanu faktycznego

WUG w dniu 14.06.2011 r przeprowadził kontrolę działalności Dyrektora OUG w Lublinie w zakresie: rozpoznawania i zwalczania zagrożenia wybuchem podczas dowiercania i eksploatacji złóż węglowodorów w otworowych zakładach górniczych nadzorowanych przez OUG w roku 2010 i za pięć miesięcy 2011 roku. Badaniami kontrolnymi objęto między innymi dokumentację z kontroli dotyczących prac poszukiwawczych gazu łupkowego przeprowadzonych przez OUG w MND Drilling & Services a.s., Velkomoravska 900/405 698 Lužice, Republika Czeska, Otwór wiertniczy Krupe - 1, Prot. nr 35/2001 O/Krupe z dnia 21.12.2010 r. Skontrolowano również plany ruchu zakładów wykonujących roboty geologiczne w zakresie poszukiwania ropy naftowej i gazu ziemnego w aspekcie prawidłowości ich sporządzenia i odniesienia się do występujących zagrożeń, tj. plan ruchu na wykonanie otworu poszukiwawczego Krupe - 1 dla MND Drilling & Services a.s. Lužice Republika Czeska, zatwierdzony decyzją nr L. Dz. LUB/0234/89/10/JN z dnia 25.10.2010 r. W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono, że działalność OUG w Lublinie w zakresie merytorycznym, dotyczącym Zespołu d/s Górnictwa Otworowego i Wiertnictwa prowadzona była prawidłowo, nieprawidłowości nie stwierdzono. Kontrole kompleksowe przeprowadzone przez WUG roku 2008 i 2011 nie obejmowały zagadnień z zakresu górnictwa otworowego i wiertnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 267-275)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 21.02.2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Lublinie

Dyrektor

Kontroler
Miroslaw Bortacki
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

.....
podpis

